

Rebeka

Frenkl Róbert

Előjáróban be kell vallanom, jószerivel csak kérdéseim vannak Rebeka sorsán medítálva. Tudom, a Töprengő műfaja a tépelődésre épül, mégis jó, ha közben válaszok, alternatív megoldások is születnek. Van azonban, amikor mindent elborítanak a kérdések, a kételyek. Többnyire, amikor több, egyébként látszólag egymástól távol eső életterület, ezek buktatói nem szerencsésen találkoznak.

Jószerivel csak kérdéseim vannak Rebeka sorsán medítálva.

Milyen alapbetegsége lehetett Rebekának? Szabad-e ilyen volumenű beavatkozást vállalni biztos háttér nélkül? De szabad-e nem megkísérelni az életmentő beavatkozást, csupán azért, mert nem stabil a diagnózis? Szabad-e, helyes volt-e az első élő donoros transzplantáció kudarca után a hagyományos útra lépni, megkísérelve a májtranszplantációt? Mennyi esélyt adtak a sikerre az első és mennyit a második esetben? Ezzel a prognózissal jogos volt-e az első és a második beavatkozás, figyelembe véve a költségeket is? Nehezen fogadjuk el a költség-haszon elemzés szükségességét a gyógyítómunkában is, de létezik a korlát.

Jól tudjuk, az esetek nem bizonyítanak, „csak” illusztrálnak, figyelemfelkeltőek, elgondolkodtatóak, de olykor nagyobb a hatásuk, mint a tudományos igényű statisztikáknak.

A négyéves kislány élete utolsó két hetének története a saját tragikus sorsán túlmutató eseménysorozat.

A négyéves kislány élete utolsó két hetének a története sajátosan ilyen, saját tragikus sorsán túlmutató eseménysorozat.

A médiának „köszönhető”, hogy így alakult. A média bekapcsolódása nélkül az eset megmaradt volna a szakma szokott keretein belül. Halkan kérdezem, ha nincs a felfokozott médiaérdeklődés, akkor is sor került volna a második transzplantációra? (Saját válaszom, ismereteim alapján: igen.) Banálisak, ha tetszik, primitívek – de az élet ilyen – a kérdések. Helyes volt-e az első élő donorból megvalósított májtranszplantációról azonnal tájékoztatni a sajtót? Elnézést a kérdésért, olyan ez, mint az intim szférában: ki kezdeményezett? Valóban a klinika adott saját elhatározásból

tájékoztatót, vagy ahogy gyakran előfordul, valami kiszivárgott, a média rákapott és a klinika úgy döntött, hogy nem áll ellen? Jót tett a transzplantáció eddig is sokat vitatott ügyének a nagy nyilvánosság? Érdemes mégiscsak belépnünk az Eurotranszplant szervezetbe, vagy azoknak van továbbra is igaza, akik ezt ellenzik? Netán a bilaterális egyezmények megkötése a helyes út, vagy maradjon minden úgy, ahogy eddig volt? Orvostudomány és média amúgy is szoros kapcsolatára, gyakori flörtjeire hogyan hatott a nagy nyilvánosság előttről lezajlott egyéni, családi dráma? Azt erősítette meg, hogy ez így nem mehet tovább, kell legyen egy határ, személyiségi jogi védettségünk betegségünkben, halálunkban, vagy erősebb ennél a mindent elsőprő közlési kényszer, a nyilvánosság joga minden esemény megismerésére?

Kérdések, kérdések, kérdések. És talán nem szorul bizonyításra, hogy tudnám folytatni a problémák felvetését. Hiszen eddig inkább párhuzamosan tettem fel medicina és média nézőpontjából a kérdéseket. Önmagukban is izgalmasak. De nyilván mindig a konkrét ügy összefüggéseiben, ahol együtt, összefonódva szembe-sülünk a gondokkal, válik igazán forróvá a helyzet. Azaz, ha már kommunikálta a klinika a transzplantációkat, jó volt-e a kommunikáció? És mit célzott? Egyszerű tájékoztatást, saját dicsőséget, az ügy előmozdítását? Végül biztosan már kényszerpályára került medicina és média. Természetes, szinte kötelező elfoglaltságom túl emocionálisan is elfogult vagyok a klinika oldalán. Ehhez járul, hogy az ügy fordulópontján találkoztam a Magyar Televízióban Járay Jenő professzorral. Mindketten az Este stúdiójába voltunk hivatalosak. Nekem a Cipruson tragikus hirtelenséggel elhunyt válogatott labdarúgó Zavadszky Gábor esetéről kellett szólnom, a Transzplantációs Klinika igazgatója Rebeka esélyeiről, az időszerű teendőkről kellett számot adnom. Magam érdemben csak annyit mondhattam, lehet, hogy a kiváló, rokonszenves futballista egy feltételezhető pulmonális mikroembolizáció miatt akkor is eltávozott volna, ha orvosi ellenőrzés alatt marad, mégis nagy felelőtlenség volt sérülése ellátását követően egyedül hazaengedni! Nem jó belegondolni magányos utolsó napjaiba, óráiba.

Fiatal emberek – 31 éves férfi, négyéves kislány – halála különösen megrázó. Tudjuk, hogy a halál az élet ré-

sze, mégis természetesen lázadunk idős emberek távozásakor is. Halandók vagyunk. De a fiatalokat megilleti a hosszú élet joga. A média még a sikertörténetnél tartott, a tévéműsor az igényeket kielégítendő szólaltatta meg ismételten a professzort, de ő már nem volt bizakodó. Kötelességtudó volt és fáradt. A szavak és a metakommunikáció már nem voltak összhangban.

A világ talán, nem is olyan régen, II. János Pál pápa haldoklásakor szembesült először azzal, hogy a modern média könyörtelen. Nem kérdez, hanem állít. Helyzeteket teremt. Nem kérdezi meg, hogy érdekel-e engem napjaink egyik leginkább mintaadó személyiségének a távozása, emberi-biológiai gyötrődése, hanem bemutatja azt, rákényszerítve engem a figyelemre. Hiszen nem lehetek érzéketlen. Igazi csapdahelyzet.

Azt sem kérdezték meg, hogy érdekel-e Rebeka hősiességével, szülei ingadozása a kétség és a remény között, behatoltak a gyógyító tudomány szentélyébe, szenzációvá alacsonyítva a magas rendű humanitást, az emberi szenvedést és az ellene folytatott tevékenységet.

Dramaturgiai, orvosi, művészi szempontból egyaránt lehet érdeklődni a televízióban átütő népszerűsége szert tett orvosi tárgyú sorozatok iránt. Nem véletlen a népszerűség. Vonzóak az élet-halál mezsgyéjén zajló epizódok, az idealizált, a valóságnál ábrázolt vagy éppen sötétre festett figurák. Valahogy mind az életből jönnek, de mégis mindig tudjuk, hogy mesét látunk. Indult a Kórház a város szélénél, jött a Fekete Erdő Klinika, mindent elsöpört a Vészhelyzet, de már itt van a Grace-klinika és a magyar mese, a Jóban rosszban. Felsorolni is elég. De szívük joga. Tetszhet laikusnak, de az egészségügyieknek is. Olykor, ha csak vonzó keret a kórház, valójában egyszerűen emberi történetek, szerelmek, karrierizmusok, intrikák zajlanak. Figyelhető mi az, ami szakmailag irreális, mi az, ami jól megformált. Akár büszkének lehetünk arra, hogy az egészség-betegség körül forgó történetek nézettsége vetekszik az akciós filmekkel és a valóságshow-kkal. Ezért is ajánlhatjuk a média alkotóinak, maradjanak a meséknél. Hagyják békében eltávozni a neves és a névtelen, a fiatal és az idős betegeket!

Sok műsor szerkeszthető, amelyben megszólalhatnak orvosok, eldönthetik, mennyire beszélnek illusztrációként konkrét esetekről és mi az, ami megmutatható.

Elismerem, talán jó volt, hogy milliók láthatták: a sokat bíralt magyar egészségügyben jelen van – és nemcsak Budapesten, hanem többek között a debreceni, szegedi, pécsi... centrumokban – a legmagasabb szintű gyógyító színvonal, mind a szakembereket, mind az eszközöket tekintve. Ez a természetes sorrend, de a legjobb szakember is valamennyire béna megfelelő eszközök nélkül. Ezért is volt jó hallani, hogy Hamburgban sem tudnak többet, eszközeik sem jobbak, illetve mi is rendelkezünk immár ezekkel.

Talán valóban jobban az érdeklődés fókuszába került az agyhalottak szervkivételének az evidenciája, egyáltalán a transzplantációs gyógymód szükségszerű fejlődése. Ez utóbbi önálló töprengést igényel. Jó lenne

erről akár vitatkozó szakembereket hallani. Valóban – köszönhetőleg az immunológia viharos fejlődésének is – szinte szükségszerűen a transzplantáció lenne az orvostudomány egyik leginkább gyorsan fejlődő területe? Azaz leegyszerűsítve, akkor gyűlhetnek meg hatékonyan sokan, ha mások – főleg és lehetőleg idő előtt – eltávoznak. Ez lenne a perspektíva? Ma úgy látszik, hogy igen. Annyi az értelmetlen fiatalok, főleg baleseti halál, hogy szinte örülni kell annak, hogy a szervek hasznosítása révén valamennyire értelmet nyernek ezek az eltávozások.

De nem árt az óvatosság. Kevésbé ismert, ha kisebb számban is, mint némely nyugati országban, nálunk is rendszeresen tűnnek el emberek, köztük fiatalok. A sokféle ok között szerényen húzódik meg, de nehéz vele szembesülni, hogy a több helyütt felbukkant szervkereskedelem hazánkban is reális veszély lehet.

Nem kétséges, hogy ma – ismerve a szervekre várók listáját – a törvényileg korrektül szabályozott transzplantáció óriási terápiás jelentőséggel bír. És valóban fejlődési stádiumban van a rendszer. Mégis, például a szintén az immunológia, a genomika fejlődésének köszönhető, reális látótávolságba került őssejtterápia elterjedése humánusabb reményekre jogosít.

Talán a Transzplantációs Klinika sok kérdést involváló médiatörténete azzal is összefüggött, hogy az alapító professzort ma is szerető, elismerő munkatársai, tanítványai így akartak kilépni a nyilvánosság elé, demonstrálva, hogy a nagy figura után is van élet. Amúgy tiszteséges, nem kifogásolható törekvés ez, ha ezúttal nem is sikerült igazán.

De nyilvánvalóan levonták a tanulságokat, a szakmában is, a médiakapcsolatokban is. Nem udvarias zárás ez. Nem kapott nyilvánosságot a siker, ami nem annullálja a korábbiakat, mégis ad némi fény sugarat ennek a Töprengőnek is.

Azóta – a nyilvánosság kizárásával – lezajlott a második élő donoros májtranszplantáció. Teljes sikerrel. Egy két és fél éves kislánynak adott májállományt az édesanyja, a gyermek azóta már teljes egészségben otthonában tartózkodik. Lehet, hogy nem meghatározó a történetben, lehet, hogy apró részletekben számított, orvos szülőké a gyermek. Rebeka látszólag egészségesen, beszélgettek vele, került be a klinikára, ez a gyermek kómában volt. Augmentin-kezelés okozta az akut bajt. De a gond a beteg májjal távozott, pedig csekély sebészi szövödmény is gátolta a gyógyulást. Mégis bebizonyosodott a klinika szakmai igazsága. Készen álltak a feladatra. Magam soha nem vontam ezt kétségbe.

dr. Frenkl Róbert

Már biztosan
kényszerpályára
került
a medicina
és a média.

Tudjuk, hogy
a halál az élet
része, mégis
természetesen
lázadunk idős
emberek
távozásakor is.

Nyilvánvalóan
levonták
a tanulságokat,
a szakmában is,
a médiakapcsolatokban is.
